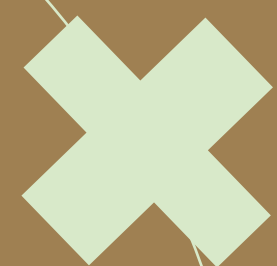

การพัฒนางานเพาะชำกล้าไม้

วรรณ นิมพานต์

นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ
รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการส่งเสริมการปลูกป่า
สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้

6 พฤษภาคม 2568

หัวข้อ

กล้าไหม
คุณภาพดี
???

สิ่งสำคัญกว่า
กล้าไหม
คุณภาพดี???

เรื่องชวนคิด

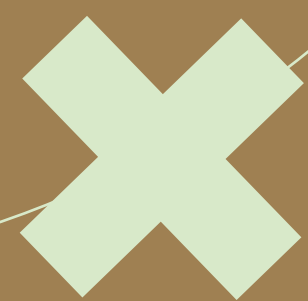

กล้าไม้

คุณภาพดี

กล้าไม้คุณภาพดี มีลักษณะแบบไหน

กล้าไม้คุณภาพดี หมายถึง กล้าไม้ที่มีลักษณะสมบูรณ์ แข็งแรงมาจากแหล่งเมล็ดไม้ที่ดี หรือแม่ไม้พันธุ์ดี มีขนาดที่เหมาะสมพร้อมปลูก และผ่านการบำรุง ดูแลรักษากล้าไม้ในเรือนเพาะชำที่ดี และเมื่อนำไปปลูกจะทำให้กล้าไม้มีอัตราการรอดตายสูง และมีการเติบโตที่ดี และมีลักษณะรูปร่างดีตามที่ต้องการ

กล้าไม้คุณภาพดี พร้อมแจก ต้องสูง 20 เซนติเมตร ขึ้นไปไหม

เกณฑ์ที่เป็นตัวเลขในการพิจารณากกล้าไม้
คุณภาพดี

- ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางคอราก
- อัตราส่วนของความสูงต่อเส้นผ่านศูนย์กลางคอราก หรือระดับขีดดิน (H/D ratio)
- อัตราส่วนยอดต่อราก (shoot/root ratio)

ตัวอย่าง

กล้าไม้พร้อมแจกของ
ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ราชบุรี
10 ชนิด

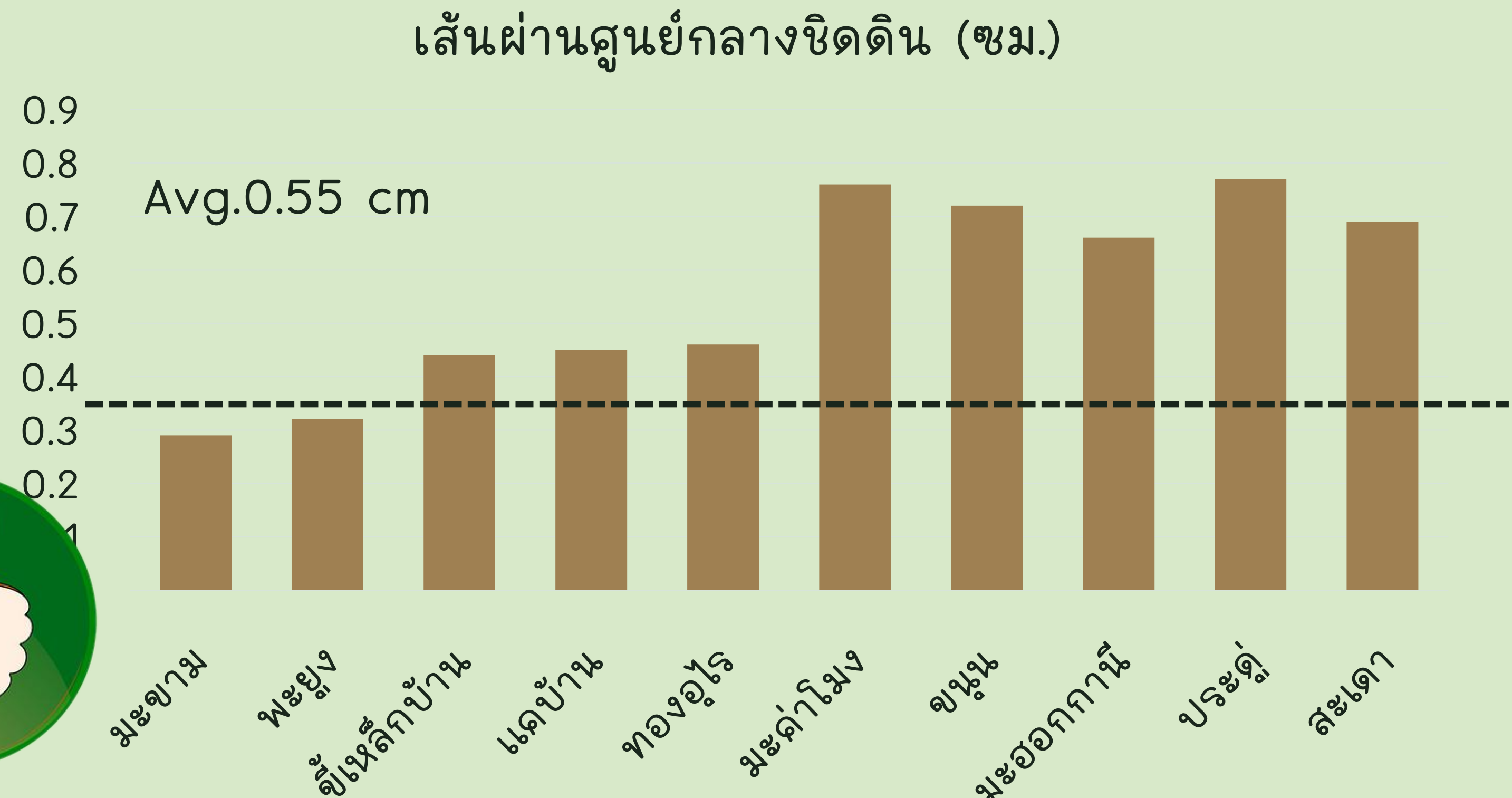
มะขาม	มะค่าโมง
พะยุง	ขนุน
ชีเหล็กบ้าน	มะฮอกกานี
แคบ้าน	ประดู่
ทองอุไร	สะเดา

กล้าไม้คุณภาพดี พร้อมแจก ต้องสูง 20 เซนติเมตร ขึ้นไปไหม ??

กล้าไม้คุณภาพดี คือ กล้าไม้ที่มีคุณลักษณะที่ส่งผลให้มีอัตราการรอดชีวิตและการเติบโตสูงสุดหลังจากการปลูกในภาคสนาม

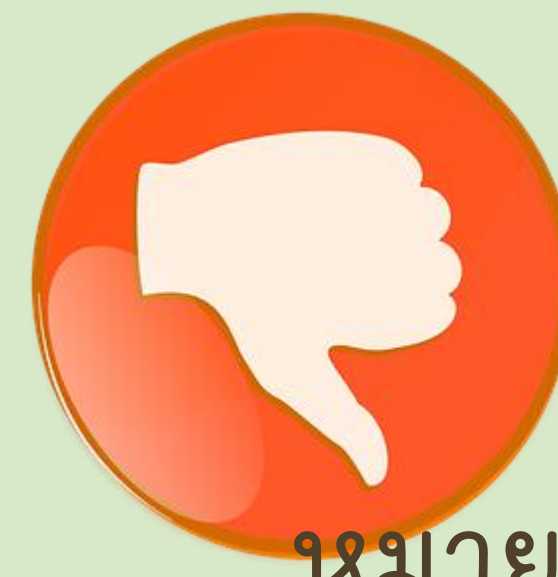
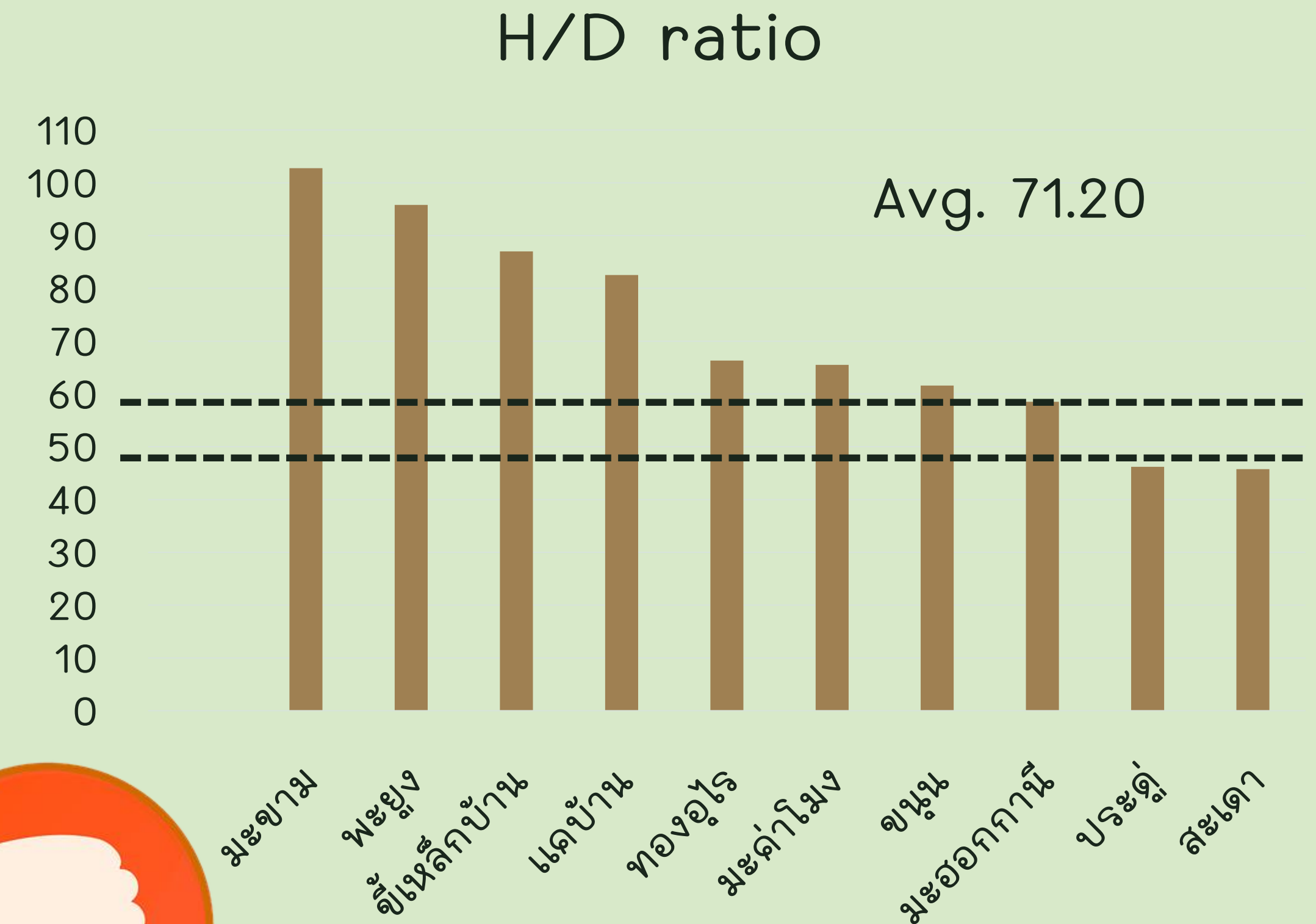
โดยทั่วไปแล้ว ต้นกล้าที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางคอรากอย่างน้อย 3 มิลลิเมตร จะมีประสิทธิภาพดีในสนามโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของพื้นที่ (Guimaraes *et.al.*, 2024)

อัตราส่วนของความสูงต่อเส้นผ่านศูนย์กลางคอราก (H/D ratio)

ดัชนีที่บ่งบอกถึงความแข็งแรงและสมบูรณ์ของกล้าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความสามารถในการต้านทานต่อสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น พายุ ลมแรง หรือการแข่งขันกับพืชชนิดอื่น ๓

ส่วนเพาะชำกล้าไม้ (2542) ระบุว่า ความโตของลำต้นที่ระดับดินมีความสัมพันธ์กับส่วนของมีปริมาณรากมาก และ H/D ใช้เป็นสิ่งแวดล้อมภาพกล้าไม้ได้วิธีหนึ่งด้วย กล้าไม้ที่เหมาะสมควรมีอัตราส่วนนี้ประมาณ 50-60

กล้าไม้ส่วนใหญ่จะมีค่าสูงกว่า 60
หมายความว่าความสูงของกล้าไม้มากเกินไป

อัตราส่วนยอดต่อราก (shoot/root ratio) ของน้ำหนักรากแห้ง

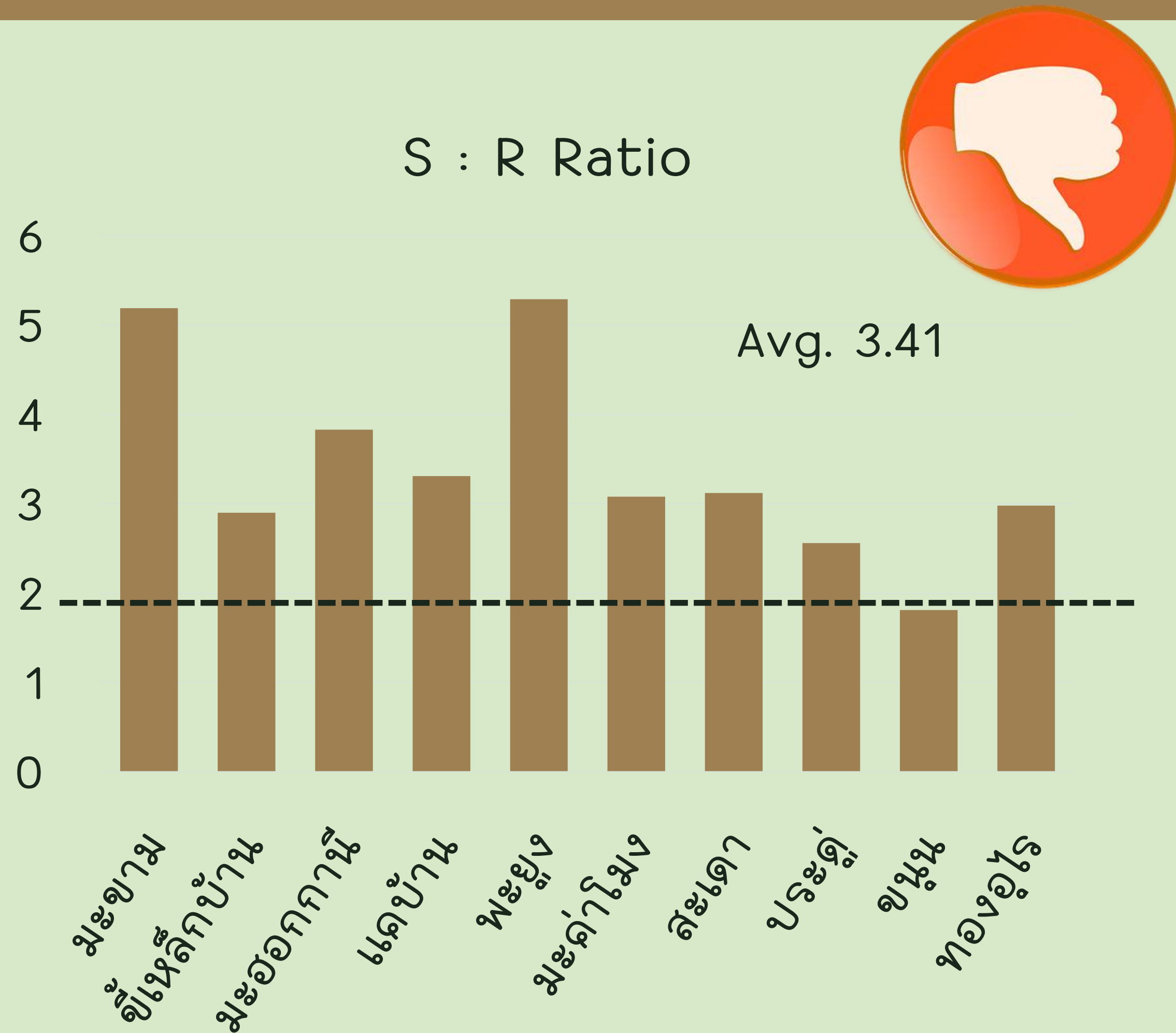
S:R Ratio สูง ในสภาพแวดล้อมที่มีธาตุอาหารมาก เนื่องจากกล้าไม้จะมีแนวโน้มที่จะจัดสรรน้ำหนักไปยังลำต้นและใบมากขึ้น ให้สามารถแข่งกับพืชอื่นเรื่องแสง

S:R Ratio ต่ำ ในสภาพแวดล้อมที่มีธาตุอาหารน้อย เนื่องจากกล้าไม้จะจัดสรรน้ำหนักไปยังรากมากขึ้นเพื่อดันหาน้ำและธาตุอาหารในดิน

Sheridan, R.A. and A.S. Davis (2021) ได้แนะนำว่าค่า R:S Ratio สำหรับกล้าไม้ในถุงเพาะชำควรมีค่าเท่ากับ 0.5 ซึ่งตรงกับกรมป่าไม้ (2542) ที่ระบุว่า S:R Ratio ของกล้าไม้ของประเทศไทย ควรอยู่ในพิสัย 2 : 1 โดยน้ำหนัก แต่ในขณะที่ Duryea and Landis (1984) กล่าวว่ากล้าไม้ที่มี S:R ต่ำหรือมีส่วนของมวลรากมาก การย้ายปลูกมีผลทำให้ต้นกล้ามีจำนวนต้นรอดตายสูงและพืชมีศักยภาพที่จะเติบโตได้ดีกว่าต้นกล้าที่มีอัตราส่วน S:R สูงกว่า

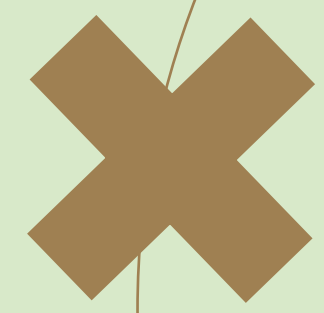

อัตราส่วนยอดต่อราก (shoot/root ratio) ของน้ำหนักรากแห้ง (ต่อ)

ค่าของกล้าไม้ 10 ชนิด ค่อนข้างสูงกว่าค่าที่ควรเป็นของกล้าไม้ของประเทศไทย ซึ่งแสดงว่ามีน้ำหนักแห้งของส่วนรากน้อยเกินไป

อาจเกิดจากการที่บรรจุอยู่ในถุงเพาะชำ ทำให้รากไม่สามารถเติบโตได้อย่างอิสระ ซึ่งจะส่งผลต่อการค้ำหาน้ำและอาหารในดินเมื่อนำกล้าไม้ลงปลูกในช่วงแรก

สิ่งสำคัญกว่า

บุคลาการของ

สำนักส่งเสริมการปลูกป่า

- ด้านแรกของคำถามต่าง ๆ
(ปลูกอะไรดี ปลูกตรงไหน ปลูกยังไง)
- การส่งเสริม การติดตาม การให้ความรู้

กล้าไม้คุณภาพดี???

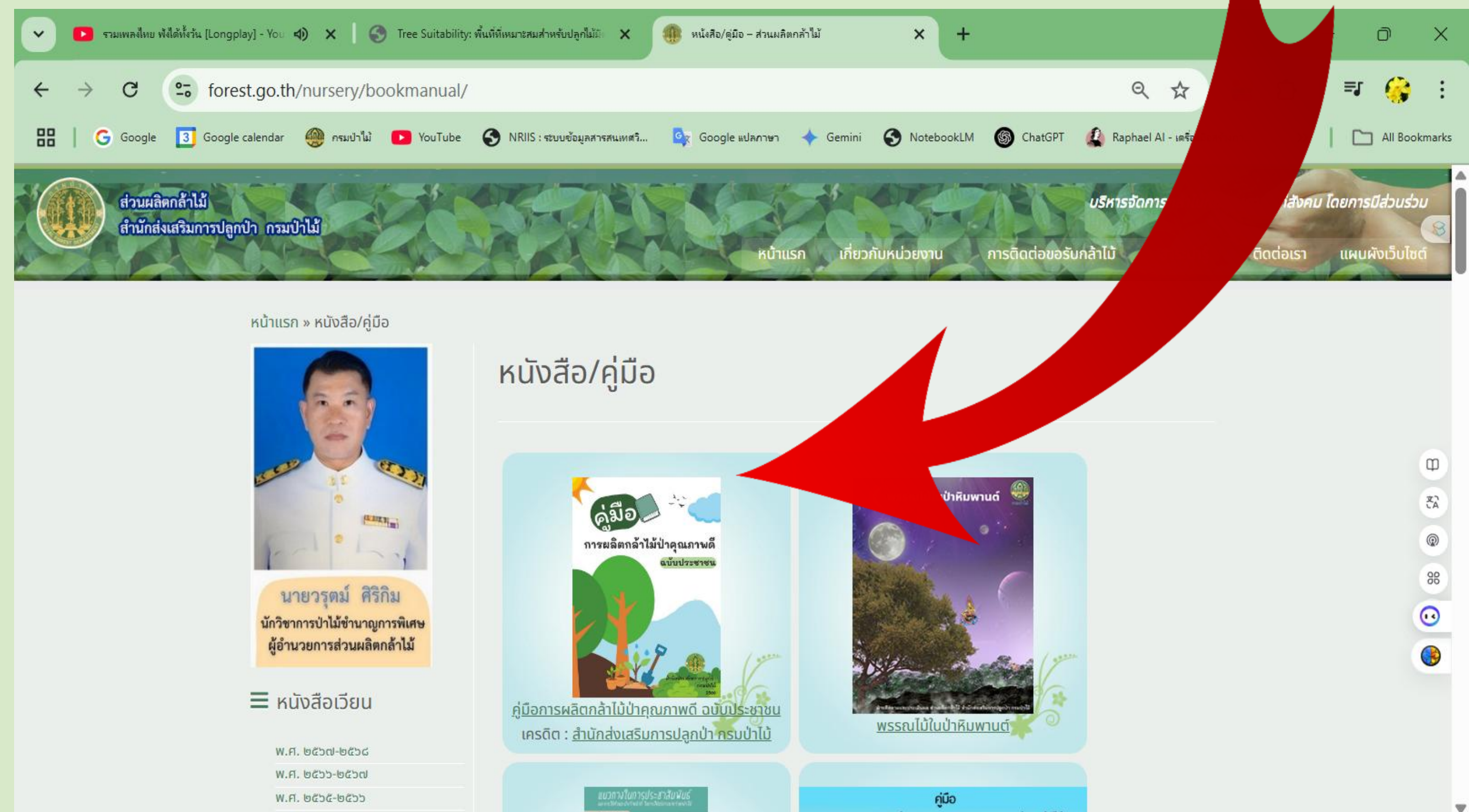

อะไรที่ควรรู้ ??

- การผลิตกล้าไม้ที่มีคุณภาพ
- การดูแล รักษา และจัดการ
เรือนเพาะชำ
- ปลูกละไ้ ตรงไหนดี
- ปลูกละไ้ อย่างไร

การผลิตกล้าไม้ที่มีคุณภาพ การดูแล รักษา และจัดการเรือนเพาะชำ

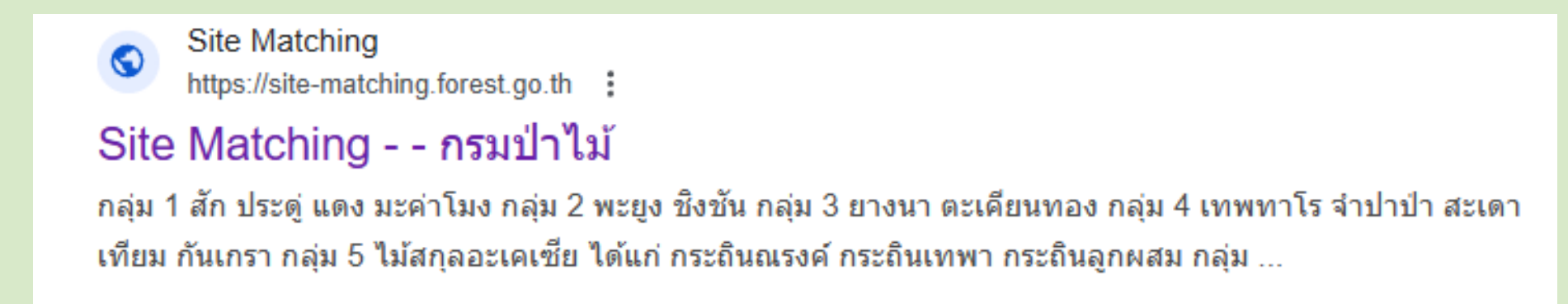
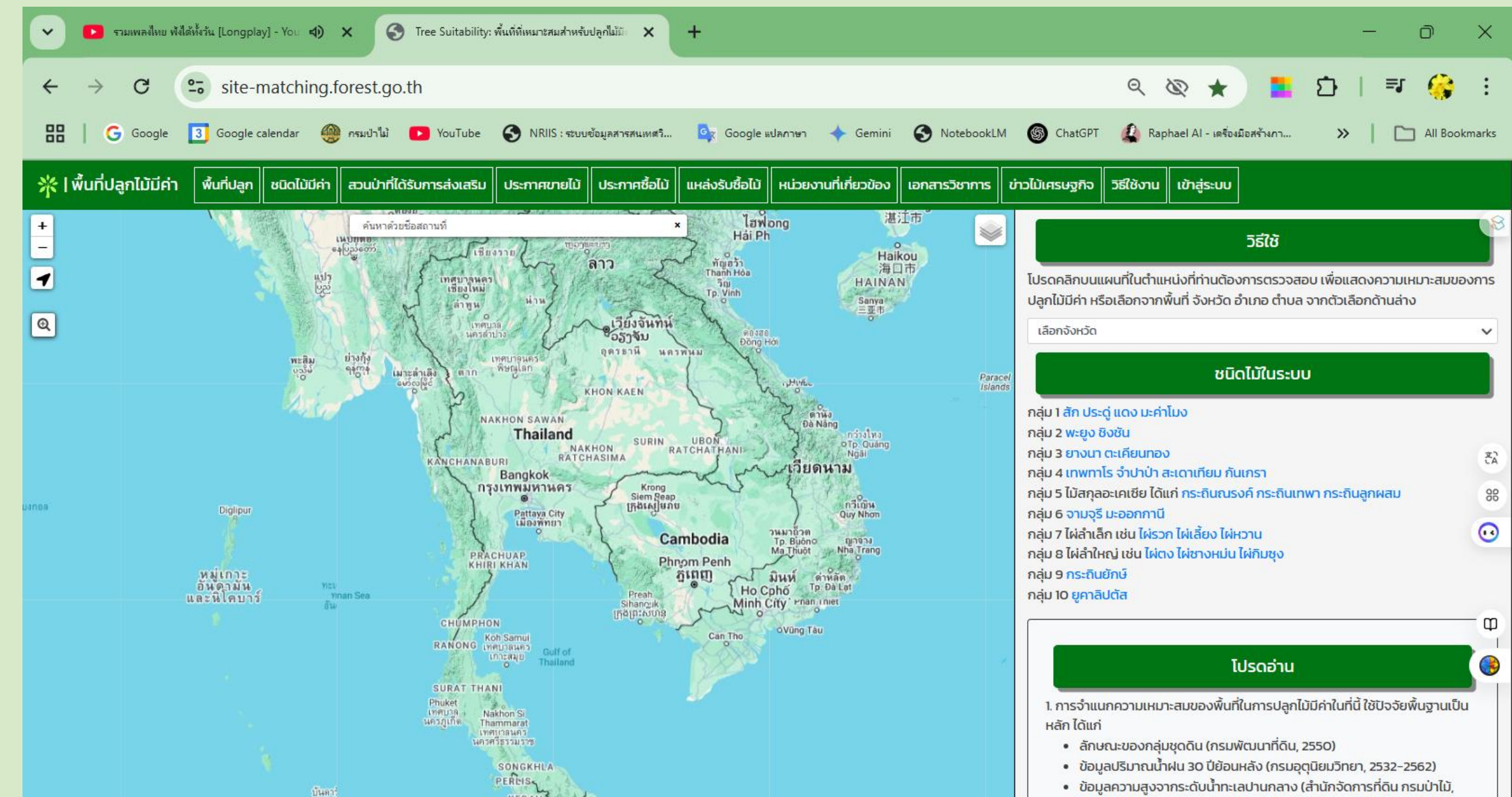

"การพัฒนางานเพาะชำกล้าไม้" บรรยายในโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนางานด้านการเพาะชำกล้าไม้ ทีเค พาเลซ กทม. 6 พ.ค.68

ปลูกอะไร ตรงไหนดี ??

ปลูกต้นที่อยากปลูก

- ปลูกเพื่ออยากใช้เนื้อไม้
- ปลูกเพื่อร่มเงา
- ปลูกเพื่อต้องการดอก, ผล
- ปลูกเพื่อสิ่งแวดล้อม คาร์บอนเครดิต
- อื่น ๆ (ภาษีที่ดิน)

<https://site-matching.forest.go.th/>

ปลูกอย่างไร ??

- รูปแบบการปลูก: ตามวัตถุประสงค์
 - ต้องการผลผลิตเชิงเศรษฐกิจ ปลูกเชิงเดี่ยว (จัดการง่าย ได้ผลผลิตตามต้องการ)
 - ต้องการผลผลิตหลากหลาย ปลูกผสมผสาน/วนเกษตร (ได้รายได้จากผลผลิตที่หลากหลาย)
 - เพื่อความร่มรื่น/ประดับ/สิ่งแวดล้อม
 - ปลูกเป็นรั้วรอบพื้นที่/รอบสระน้ำ/บริเวณบ้าน
- ระยะปลูก : ตามวัตถุประสงค์
 - เชิงเดี่ยว : ไม้โตเร็ว 2x4 ม. 2x3 ม.
ไม้โตช้า 4x4 ม.
 - ผสมผสาน/วนเกษตร : 4x8 ม. 8x8 ม.

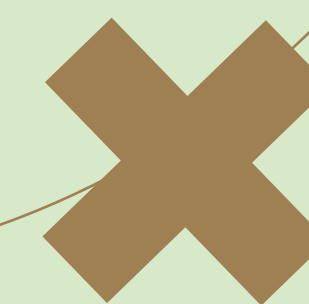

ชวนคิด

- ❑ ทำอย่างไรให้ได้กล้าไม้
คุณภาพดี ??
- ❑ ทำอย่างไรให้บุคลากร
พร้อมสำหรับการส่งเสริม
- ❑ ทำอย่างไรให้สามารถนำ
กล้าพันธุ์ดีของกรมป่าไม้สู่
ประชาชนอย่างทั่วถึง

ขอขอบคุณ